

Santiago, 28 Novembre 1956

Amic Ferrater :

Després de la teva lletra feta a corre cuita des de Paris, no t'he dit res més. Tu estaves de gaudi viatjant per Europa i parlant amb els que més gràcia et feien. Suposo que l'any t'ha passat volant... i t'han quedat coses per veure i per fer. I que ja estas de retorn. Estas, esteu. Tots nosaltres estarem contents de saber que tot us ha anat molt bé i que esteu altra vegada instalats descansant amb satisfacció.

Aquesta estada més llarga, t'haurà permès observar millor. Quan et vagui ja em diras que penses d'Europa, de França i de Kal Franko. Sobretot que has copsat de la nostra gent catalana. Està més bé de tot Joan Oliver ? Encara no m'ha escrit. Crec que el Benguerel està una mica astorat. S'ha engegat amb força a publicar llibres. I cada nou llibre que surt la premsa en parla menys. Mai nosaltres mateixos ens adonem de les coses que més voldriem saber. No serà degut aquest silenci de la gent de lletres que coneixen més a Benguerel ? La seva teatralitat. M'agradaria tenir una visió teva de Vicens i Vives, que hauras conegut prou bé.

Fa dies que crec que t'he d'escriure. Potser i tot hauras trobat estrany el meu silenci. Hauras rebut lletres de dos rics que han fet estada a Xile que crec que t'han escrit, espon - taniament, enamorats de les teves coses. I potser t'hagin parlat de mi. Victor Castells i Lluís Cruselles. Dos homes joves formats en aquesta època d'anormalitat, allà. Dos ~~dos~~ cassos típics per a pro var la ineficàcia dels plans polítics desviadors. De tot el que els han privat, ara en són curiosos. Creuen que els han estafat i, sembla, que no perdonen l'estafa. Em fan l'afecte que són dos aventurers, en desigual escala i formació. En Castells és bo i sensible. El seu enginy consisteix en viatjar i ignorar les necessitats econòmiques. Això és un perill per ser alguna cosa. L'altre, és un home de la teva "raça" intel·lectual; orsista, deixeble d'Ortega, i el que més ha après de tots dos el probablement la seva vanitat. És una minva permanent i lamentable dels seus mèrits. És germà del Cruselles que a Barcelona fa - o vol fer - la col·lecció "Els aucells de paper". Tots els que ro-

den món, sempre em va l'afecte que s'escapen d'alguna cosa. Fins ara no ho he pogut endevinar en ells. Estan enamorats de les "Formes de la vida catalana" i de tot el que van conèixer de tu. Jo, amb ells, he volgut fer la prova de les idees del meu "Cant". Malgrat que la prova no és ben exacta, he volgut conèixer la seva reacció "aquí" com si fossin situats allà. Tots dos em diuen que el llibre farà un gran efecte i un millor servei. M'apressen que el publiqui. I jo tinc poc temps per anar-lo passant altra vegada a màquina, reduint, canviant i donant les degudes proporcions a totes les coses que em sembla són el sentit de la obra. El llibre voltejarà les 240 pàgines. A fi que n'heguis una mica el curs, t'envio una còpia de l'index. Bé torno, als dos xicotets. No els conec de res. Cadascú és cultivat. Cruselles docte i de una memòria superba. Són bons elements; tenen tots dos la qualitat que són gairebé inèdits en fer i són rics de possibilitats. La meua amistat amb ells és tan cordial com precuativa. Grec que em tenen una simpatia particular, filla segurament de tot el que he après vivint i de la rara franquesa que no estant acostumats en el tracte. Segons ells el teu llibre (Les formes de vida i el Llibre del sentit) té un gran èxit a Catalunya. Segons Cruselles - que diu haver tractat a Julian Marias a Madrid - aquest té un gran concepte de tu, dels teus mèrits intel·lectuals i personals.

Has treballat durant el viatge? Sinó metòdicament en una cosa donada, en fer acopi d'elements de treball? Som a finals 1956 La Sud-Americana anuncia la nova edició del teu Diccionari. Es veu que això d'estar sota la regla d'un editor obliga als autors a ser complidors de la paraula. Tu em deies a mitjans del 55 des de París que per finals de la nova edició. No he rebut el Llibre d'assaigs que em deies ~~en via~~ ^{per via} en via publicat per la Revista Occidente. Estic encurosit per veure si en la nova edició del teu "Diccionari" hi puc consular la paraula "metavivica" I és?

Be, mentrestant digam com esteu de salut i de frescor tots plegats. Els anys hi són, i contra el sediment que deixen no s'hi pot anar. Joestic bé, sempre dins d'alta pressió- 20/22 -, peròestic normalitzat a ella i em trobo molt bé. Reposo, això sí. És el remei que em fa més. Segueixo menjant sense sal totalment iestic tan aclimatat, que ara em currega el menjar salat. La meua dona, sembla la meua filla gran. Són avis de dos nanos i els altres tres fills, solters. L'Arnau - el més alt de tots i el més gran dels petits, té 22 anys. El Petit → Salvador - estudia medicina a la Universitat de Concepció. Ara crec que aproparà el 1er any. La Renée deu haver estat satisfeta tant temps a París. Espiquem com ponçella el teu Jaumet. Es un bell test de la magnífica terra calta familiar?

A Xile les coses marxen bé. Bé a la xilena, naturalment. La inflació i la congelació juguen a cuït amagar. Inflnat fort. Tot això és el producte de la mentalitat de la gent. Tothom conspira contra el bé comú per a poder fer la seva. Ningu es sacrifica de res superflu i per a ordenar la vida econòmica cal moderació, que ningú ni tan sols presta. Ara àdhuc els rics es donen compte que són una mica més pobres que abans. La gent de totes les classes socials s'ofega. L'oxigen que necessiten volen que els arribi - com tot - del cel. Nosaltres no ens hem "acriollat". Vivim sobre els cànons catalans. Entre els inconvenients del criollisme i els de la nostra manera de ser, acceptem de gust els nostres. No ens podem queixar. Tots els fills tenen casa per quan el vulguin casar. En tenim una a Algarrobo per els fins de setmana i estius. Segurament no ens faltará res amb que afrontar la crisi - que a Xile és dèficit personal i estatal impossible de cobrir - que ja fa ganyotes, i en comença a fer fer. Per tot arreu una mica de llàgrimes, més o menys líquides en el manejar del temps.

L'amic Guansé fa la cara arrugada com un vell. T'enviaré en una altra lletra una foto que va tirar el meu Claudi en una hisenda que varen anar fa poc a celebrar el 50 aniversari del Centre Català. Estem garrant En Guansé i jo. Jo semblo una tortuga, ell un mosquit. Però som així. Si t'en recordes, perquè aprenguem a reveurens tal com som, envia una foto vostre, o fotos. El Guansé, que com saps en aquests aspectes és impresionable, no li agraden gaire les fotos d'ara. Te la enviaré, doncs sense dir-li res a ell. Després ni parles. L'any passat parlava d'anar a Mèxit, on creu que per la seva feina literària potser tindria més sort. Aquí treballa. Sempre diu que ja fa com els xilens. Gasta tot el que guanya. Ho fa naturalment perquè guanya poc. Ara ha enviat una novela a Barcelona. Té la doble ilusió de publicar-la i dels dinerets que aplegarà. Jo hi he contribuït en fer-lo retornar de totes les defallences. Crec que vareig trobar-li la flaca. Li deia. Tu has de tornar a Catalunya darrera de la publicació de la teva novela. Tu saps com és noi. Somreia i es tornava a animar. Ha passat una temporeta de versos. Contra el que succeeix en aquestes edats, no sols no eren carrinclons - almenys aquest no me'ls ensenyava, ni havia pocs, crec - sino que tenien gràcia i sentit. Li agraven els meus consells i es sorprenia que coincidís amb els del que ell donava més autoritat. Li he fet corregir el meu llibre i s'ha marejat. Diu que ell no serveix per "filosofies". Li manca paciència pels altres. Acabo

Bein, té un ab l'any i té una abstracció de Sabar